

Dyslexieprotocol

Groen van Prinstererlyceum

Vlaardingen mei 2016

Inhoudsopgave

1. Visie van de school
2. Onderzoeksproces
  - 2.1 Brugklas
  - 2.2 Hogere leerjaren
3. Begeleiding
  - 3.1 Aanwezige begeleiding
  - 3.2 Taken dyslexiecoach
  - 3.3 Ondersteuning docenten
  - 3.4 Faciliteiten voor leerlingen
4. Communicatie
  - 4.1 Intern
  - 4.2 Extern
5. Examens
  - 6.1 Faciliteiten
  - 6.2 Artikel 55 van het Eindexamenbesluit
  - 6.3 Examensecretaris
7. Extra informatie

Visie van de school

Het Groen van Prinstererlyceum behoort tot de Lentiz Onderwijsgroep. Deze onderwijsgroep is inhoudelijk een samenwerkingsstichting. Onder deze onderwijsgroep vallen elf middelbare scholen vanuit Schiedam, Vlaardingen, Maassluis, Maasland, Naaldwijk, De Lier en Delft. De visie van de Lentiz Onderwijsgroep luidt:

“De wereld verandert steeds sneller en wordt meer en meer complex. De Lentiz Onderwijsgroep is naar buiten gericht en speelt een actieve rol bij deze ontwikkelingen. We richten ons onderwijs zodanig in dat leerlingen goed worden toegerust om zich een volwaardige plaats in de samenleving te verwerven.” (Lentiz Groen van Prinstererlyceum, 2010).

Naast de visie en de missie van de Lentiz Onderwijsgroep heeft het Groen van Prinstererlyceum ook een eigen visie en missie. De visie van het Groen van Prinstererlyceum is:

“Vanuit de identiteit van de Lentiz Onderwijsgroep dragen wij bij aan de ontwikkeling van de leerlingen tot zelfstandige en zelfverantwoordelijke burgers die hun capaciteiten optimaal ontwikkelen.” (Lentiz Groen van Prinstererlyceum, 2010).

De bijbehorende missie is de volgende:

“Het Groen van Prinstererlyceum wil leerlingen opleiden voor een diploma dat het beste past bij de kennis en belangstelling van de leerlingen, maar daarnaast ook aandacht besteden aan de emotionele en sociale ontwikkeling van de leerlingen en de vorming van zelfstandige mensen bewerkstelligen. Dit alles in een veilige, maar uitdagende omgeving waarin wordt omgezien naar elkaar, waarin er persoonlijke aandacht en respect is voor de ander.”

Binnen de school is een dyslexiecoach aanwezig. Zij stuurt o.a. het onderzoeksproces aan en het vervolgtraject aan (zie 3.2).

Daarnaast is er een zorgcoördinator aangesteld: zij is verantwoordelijk voor het totale zorgaanbod aan alle leerlingen van het Groen van Prinstererlyceum. Hieruit volgt de verantwoordelijkheid voor het aansturen van de zorgspecialisten.

2. Onderzoeksproces

2.1 Brugklas

Op het Groen van Prinstererlyceum maken alle eerstejaarsleerlingen aan het begin van het schooljaar de CITO-toets. Daarnaast wordt bij alle eerstejaarsleerlingen een screening afgenomen: Muiswerk Taalsuite 7. Als de taalscores vergeleken met de overige onderdelen significant verschillen, wordt de leerling op aanvraag van coördinatoren/docenten/ouders nader bekeken door de dyslexiecoach. Mochten deze uitkomsten opvallend laag zijn, dan volgt in overleg een uitgebreid onderzoek.

Stap 1

Alle eerstejaarsleerlingen krijgen een keer per week een extra uur taal. Hiervoor worden onlineoefenprogramma's van Muiswerk gebruikt. De dyslexiecoach onderhoudt regelmatig contact met de docent die dit uur extra taal voor haar rekening neemt.

Als een leerling een opvallende score heeft en er nader onderzoek nodig blijkt te zijn, verzamelt de dyslexiecoach meer informatie uit het onderwijskundig rapport en neemt contact op met de ouders, de basisschool, de mentor/ docenten en de leerling zelf. De dyslexiecoach neemt vervolgens de EMT (een-minuut-test) en de toets 'De Klepel'(pseudo-woorden) bij de leerling af. Deze toetsen richten zich op de technische leesvaardigheid. Daarnaast wordt er een zinnendictee afgenomen.

Stap 2

Als de uitslagen bevestigen dat er sprake kan zijn van dyslexie, wordt in overleg met ouders en leerling een vervolgonderzoek verricht door Schoolpsychologisch Adviesbureau Microconsult te Brielle. De dyslexiecoach levert een dossier van de leerling aan bij Microconsult. Dit dossier bevat het volgende:

- Microconsult intakeformulier ouders
- Brus & Klepel: door dyslexiecoach
- Zinnendictee: door dyslexiecoach
- Ingevulde formulieren docenten Nederlands en vreemde talen om hardnekkigheid aan te tonen. Ook docenten van andere vakgebieden kunnen een formulier invullen indien van toepassing.
- Eventueel een intelligentietest (WISC, NIO, NDT en/of DAT). De NIO-test wordt bij de mavoleerlingen die in de brugklas zitten standaard afgenomen.
- Informatie over begeleiding op de basisschool (geldt alleen voor de brugklassers), eventueel een handelingsplan of een brief waarin vermeld wordt dat er sprake is van hardnekkige lees- en spellingsproblematiek. Tot 2012 moest aangetoond worden dat de leerling minimaal zes maanden intensieve begeleiding heeft gekregen bij het lezen op de basisschool. Vanaf 2012 worden er nieuwe normen gehanteerd: aangenomen mag worden dat er bij een leerling met vwo-capaciteiten geen begeleiding nodig is. In dit geval kan volstaan worden met een begeleidende brief van de docenten. Bij de mavoleerling wordt het dossier per leerling bekeken en kan er in een aantal gevallen wel het advies voor remedial teaching worden gegeven.

Het Groen van Prinstererlyceum verzorgt geen remedial teaching voor dyslectische leerlingen. Indien nodig moet dit buiten de school verkregen worden, op kosten van de ouders. De dyslexiecoach kan hierin adviseren.

- Vanaf het tweede leerjaar is de didactische resistentie aangetoond op basis van resultaten en is een handelingsplan niet nodig.

Bij minimaal vijf leerlingen komt Microconsult naar het Groen van Prinstererlyceum toe om een dyslexieonderzoek bij de leerlingen af te nemen. Zijn er minder dan vijf leerlingen dan moeten de ouders en de leerling zelf naar Microconsult toe om verdere onderzoeken te laten uitvoeren.

NB: Leerlingen die alleen problemen op het gebied van spelling ondervinden komen niet in aanmerking voor een onderzoek bij Microconsult. De spellingproblemen moeten gerelateerd zijn aan het lezen.

Stap 3

Microconsult neemt testen af om te onderzoeken of de leerling dyslexie heeft. De onderzoeken die Microconsult afneemt zijn de volgende:

- Interview
- CB & WL
- F3 IQ
- Buis
- IQ-test

De onderzoeken bij Microconsult bedragen op dit moment (cursusjaar 2015-2016) € 320,00 per leerling (met aangeleverd NIO/WISC/NDT € 270,00) Deze kosten zijn voor de ouders en gelden wanneer er minimaal vijf leerlingen geselecteerd zijn voor onderzoek. Ouders kunnen geen aanspraak maken op vergoeding. In uitzonderlijke gevallen kan er door een verwijfsbrief van de huisarts wel sprake zijn van vergoeding vanuit de gemeente. Microconsult stuurt een format van deze brief naar de ouders.

De kosten van de onderzoeken moeten vooraf worden betaald door de ouders.

De onderzoeken van Microconsult worden uitgevoerd door BIG-geregistreerde GZ-psychologen en orthopedagogen. Als de onderzoeken wijzen op dyslexie, dan krijgt de leerling een officiële dyslexieverklaring.

2.2 Hogere leerjaren

Als er sprake is van vermoeden van dyslexie bij een leerling in een hoger leerjaar kan direct contact met de dyslexiecoach opgenomen worden door de mentor, de ouders of de leerling zelf en kan er een onderzoek worden aangevraagd. De dyslexiecoach levert wederom een dossier aan en een begeleidende brief waaruit blijkt dat de leerling belemmeringen ondervindt bij zijn/haar leerproces. Op school is een format van deze brief aanwezig. De dyslexiecoach stuurt docenten een format van deze brief.

3. Begeleiding

3.1 Aanwezige begeleiding

De begeleiding die op het Groen van Prinstererlyceum aan dyslectische leerlingen wordt gegeven, is gericht op de leerlingen die sinds kort een officiële dyslexieverklaring hebben gekregen, de leerlingen die al in het bezit zijn van een dyslexiepas en instromers. Deze leerlingen worden door de dyslexiecoach begeleid door middel van:

- Gesprek(ken) met ouders en leerling naar aanleiding van het onderzoek
- Faciliteiten afstemmen op de leerling
- Coachingsgesprek(ken) met leerling (individueel of in groepjes)
- Kennismaking met aanwezige faciliteiten
- Kennismaking met en verwijzen naar compenserende materialen

Binnen het Groen van Prinstererlyceum is er geen begeleiding in de vorm van remediale hulp voor dyslectische leerlingen. De leerlingen die na de onderzoeken niet dyslectisch blijken te zijn, krijgen wel aandacht van de mentor en/of dyslexiecoach, bijvoorbeeld in de vorm van begeleiding bij het plannen en organiseren.

3.2 Taken dyslexiecoach

De dyslexiecoach heeft binnen het Groen van Prinstererlyceum verschillende taken. Hier volgt een opsomming van de taken:

- Indien school en/of ouders een dyslexieonderzoek wensen, verzamelt de dyslexiecoach gegevens van de betreffende leerlingen en stelt een dossier samen. Vervolgens kan de coach leerlingen doorverwijzen naar Microconsult voor nader onderzoek.
- Gesprekken met ouders voeren over het onderzoeksproces.
- Gesprekken met leerlingen voeren om de dyslexiepas af te stemmen.
- Volgen van de leerlingen die een dyslexiepas hebben, om de pas eventueel bij te stellen. De mentor bespreekt de pas met leerling en ouders in de maanden oktober en april en geeft zo nodig informatie door aan de dyslexiecoach.
- Invoeren van alle leerlinggegevens in SOM en op de hoogte houden van mentoren/docenten.
- Boeken bij Stichting Dedicon bestellen voor de leerlingen die gebruik maken van een Daisyspeler of andere softwareprogramma's, zoals Kurzweil.
- Dyslectische leerlingen met elkaar in contact brengen, zodat ze elkaar kunnen helpen bij bijvoorbeeld het gebruik van een softwareprogramma.
- Contact onderhouden met Microconsult over het vervolgonderzoek van leerlingen.
- Contact onderhouden met basisscholen voor het opvragen van dossiers van leerlingen.

- Bij vermoeden dyslexie in hogere leerjaren ouders en leerling op de hoogte brengen van vermoedens van dyslexie of informeren van ouders en leerling over de gang van zaken omtrent dyslexieonderzoek.
- Docenten ondersteunen bij vragen over dyslexie.
- Ouders en leerlingen kennis laten maken met hulpmiddelen bij dyslexie.
- Contact op afspraak met de zorgcoördinator om aangemelde dyslectische leerlingen te bespreken.

3.3 Ondersteuning docenten

De dyslexiecoach ondersteunt de docenten. De docenten kunnen bij de coach terecht als zij vragen hebben over een dyslectische leerling, over mogelijke hulpmiddelen of over andere dyslexieonderwerpen.

Alle contacten tussen coach, leerling, docent en/of ouders worden in SOM geplaatst.

3.4 Faciliteiten voor leerlingen

De dyslectische leerlingen krijgen op school een dyslexiepas. De behoeften van de leerlingen zijn verschillend. Daarom bespreekt de dyslexiecoach samen met de leerling welke faciliteiten op de pas komen te staan. Een pas kan na verloop van tijd bijgesteld worden, omdat een leerling in de loop van de tijd meer zicht krijgt op zijn/haar behoeften. De mogelijkheden waar de leerling gebruik van kan maken, zijn de volgende:

Extra tijd

- voor het maken van toetsen, tentamens, repetities en schriftelijke overhoringen
- voor het stillezen
- voor het voorbereiden van hardop te lezen teksten
- evt. vragen overslaan bij toetsen en tentamens als er geen extra tijd is.

Extra aandacht voor duidelijkheid

- aantekeningen van leerlingen met een goed handschrift mag de leerling laten kopiëren
- duidelijk bladbeeld
- eventueel gebruik maken van het lettertype dyslexie in de onderbouw (bijv. bij toetsen, tentamens)

Extra aandacht voor fouten

Bij de talen:

- herhalingsfouten tellen minder zwaar mee
- sommige vragen mag de leerling mondeling beantwoorden
- geen twee taaltoetsen op een dag
- veel auditieve ondersteuning

Bij de zaakvakken:

- geen spellingfouten rekenen
- sommige vragen mag de leerling mondeling beantwoorden
- extra structuur en auditieve ondersteuning bij grote teksten

Extra faciliteiten

De leerling mag (indien mogelijk) gebruik maken van:

- computers met spellingcontrole en/of voorleessoftware. Vanaf september 2015 kunnen dyslectische leerlingen gebruik maken van het softwareprogramma Kurzweil. Dit programma wordt Lentiz-breed geïmplementeerd.
- woordenboeken
- les- en/of leesboeken op cd of Daisyspeler
- op cd-rom ingesproken boeken (bijv. voor examenlijst)

Enkele extra faciliteiten vallen onder de verantwoordelijkheid en de kosten van de ouders. Deze zijn:

- Laptops en Ipads
- Aanschaf Daisyspelers en softwareprogramma's

Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte

De Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte houdt in dat er geen onderscheid gemaakt mag worden tussen personen op grond van een werkelijke of vermeende handicap of chronische ziekte (Wetboek Online, 2003). De school is volgens deze wet verplicht doeltreffende aanpassingen te verrichten, tenzij deze een onevenredige belasting vormen.

Volgens artikel 4 van de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte is onderscheid verboden bij het laten volgen van onderwijs, scholing en vorming tijdens of voorafgaand aan een arbeidsverhouding. En artikel 6 voegt daar nog aan toe dat onderscheid verboden is bij:

- a. het verlenen van toegang tot en het geven van loopbaanoriëntatie en beroepskeuzevoorlichting;
- b. het verlenen van toegang tot, het aanbieden van, het afnemen van toetsen tijdens en het afsluiten van onderwijs dat gericht is op toetreding tot en functioneren op de arbeidsmarkt.

Het Groen van Prinstererlyceum heeft volgens deze wet de verplichting en verantwoordelijkheid om voorgeschreven leermiddelen, zoals aangepaste schoolboeken, gratis ter beschikking te stellen voor de dyslectische leerlingen.

Dit geldt echter alleen als uit de rapportage en/of het oordeel van de dyslexiecoach blijkt dat hieraan behoefte is.

4. Communicatie

4.1 Intern

De dyslexiecoach is het centrale aanspreekpunt binnen de school voor alle zaken met betrekking tot dyslexie.

Wanneer een docent vermoedt dat een leerling dyslectische kenmerken heeft, neemt hij/zij contact op met dyslexiecoach of zorgcoördinator. Hier dient men zorgvuldig mee om te gaan om geen valse verwachtingen te scheppen.

De coach gaat in gesprek met de eerstejaarsleerlingen die eventueel voor nader onderzoek in aanmerking komen. Maar ook de leerlingen die reeds een dyslexieverklaring hebben gekregen op de basisschool en de leerlingen die in hogere leerjaren opvallen, hebben gesprekken met de coach. De coach houdt gesprekken met de leerlingen over hun beperking: het doel is om de leerling zo zelfstandig mogelijk om te leren gaan met hun dyslexie en succes te ervaren.

4.2 Extern

De communicatie met externe partijen verloopt via de dyslexiecoach. De coach onderhoudt contacten met de basisscholen van de leerlingen.

De dyslexiecoach onderhoudt contact met de ouders vanaf het moment dat de leerling opvalt. De ouders worden geïnformeerd over de onderzoeksprocedure op school en het eventuele vervolgtraject.

Voor een officieel dyslexieonderzoek moeten de ouders naar een externe organisatie. Het Groen van Prinstererlyceum heeft hiervoor een schoolcontract met Microconsult afgesloten.

De school heeft een gebruiksovereenkomst met Stichting Dedicon. Stichting Dedicon biedt alternatieve leesmethoden aan voor mensen met een leesbeperking. De contacten met Stichting Dedicon lopen via de dyslexiecoach.

5. Examens

5.1 Faciliteiten

De dyslectische leerlingen mogen, mits zij een officiële dyslexieverklaring hebben, tijdens het school- en eindexamen gebruikmaken van de volgende faciliteiten:

- verlenging van de examentijd met maximaal 30 minuten
- auditieve ondersteuning: een Daisy-cd met ingesproken tekst of een pdf (tekstbestand) die middels spraaksynthese kan worden voorgelezen.
- ICT-ondersteuning: bijvoorbeeld spellingcontrole of het gebruik van andere programma's, zoals het programma Kurzweil (vanaf 2016)

Iedere leerling met een dyslexieverklaring heeft standaard recht op 30 minuten extra tijd. Voor de andere faciliteiten is het nodig dat deze staan aangegeven in de officiële dyslexieverklaring of in een deskundigenrapport. Daarbij moet de leerling ook al langere tijd met de faciliteiten hebben gewerkt.

Als een leerling het examen aflegt met behulp van (één van) de bovengenoemde faciliteiten, is de directie verplicht om dit te melden aan de Onderwijsinspectie. Officieel moet de directeur deze faciliteiten voor 1 november van het cursusjaar aanvragen (Steunpunt Dyslexie, 2010).

De officiële dyslexieverklaring moet door een deskundige, BIG-geregistreerde psycholoog of orthopedagoog zijn opgesteld.

6.2 Artikel 55 van het Eindexamenbesluit

Alle rechten en plichten van een dyslectische leerling zijn terug te vinden in Artikel 55 van het Eindexamenbesluit. Deze rechten en plichten worden vastgesteld door het College van Examens (CvE) en worden jaarlijks gepubliceerd op www.examenblad.nl. Voor de dyslectische leerlingen staat hier het volgende:

Eindexamenbesluit vwo-havo-mavo-vbo - Artikel 55. Afwijking wijze van examineren.

1.

De directeur kan toestaan dat een gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de directeur de wijze waarop het examen zal worden afgelegd. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.

2.

Tenzij sprake is van een objectief waarneembare lichamelijke handicap, geldt ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde aangepaste wijze van examineren dat:

a.

er een deskundigenverklaring is die door een ter zake deskundige psycholoog of orthopedagoog is opgesteld,

b.

de aanpassing voor zover betrekking hebbend op het centraal examen in ieder geval kan bestaan uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten, en

c.

een andere aanpassing slechts kan worden toegestaan voor zover daartoe in de onder a genoemde deskundigenverklaring ten aanzien van betrokkene een voorstel wordt gedaan dan wel indien de aanpassing aantoonbaar aansluit bij de begeleidingsadviezen, vermeld in die deskundigenverklaring.

6.3 Examensecretaris

Binnen het Groen van Prinstererlyceum is een examensecretaris aanwezig. De examensecretaris organiseert het centraal examen binnen de school. De examensecretaris inventariseert met de dyslexiecoach welke leerlingen dyslexie hebben en hij gaat na welke faciliteiten zij nodig hebben. De benodigde faciliteiten worden doorgegeven aan de Onderwijsinspectie, zodat de inspectie op de hoogte is van de gebruikte middelen.

De dyslectische leerlingen maken hun examens in dezelfde zaal als de andere leerlingen en mogen een halfuur langer blijven zitten, mocht dit nodig zijn. De dyslectische leerlingen die gebruikmaken van een laptop tijdens het examen, zitten in dezelfde ruimte dan de overige leerlingen. Echter, in verband met het eventueel storende geluid van de laptop of de beschikbaarheid van laptops kan naar een andere ruimte worden uitgeweken.